

Samenvatting

Op 1 oktober 2022 is de gewijzigde Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Wet Bibob) in werking getreden. Als gevolg van deze wetswijziging kan de Wet Bibob breder worden toegepast. Ook mag informatie tussen overheden breder worden gedeeld. Het college heeft op basis hiervan een nieuwe beleidsregel voor de toepassing van de wet in Maastricht vastgesteld. Daardoor zijn er meer mogelijkheden om te voorkomen dat de gemeente criminele activiteiten faciliteert.

Beslispunten

1. De bijgevoegde 'Beleidsregel voor de toepassing van de Wet Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur gemeente Maastricht (Bibob beleid)' vast te stellen.

Besluit Burgemeester en Wethouders d.d. 27 juni 2023:

Conform.

1. Aanleiding

De Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (hierna 'Wet Bibob') is op 1 juni 2003 in werking getreden. Op 1 oktober 2022 is de gewijzigde Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Wet Bibob) (tweede tranche) in werking getreden. De wetswijziging van de Wet Bibob tweede tranche is een vervolg op de wetswijziging Wet Bibob eerste tranche die op 1 augustus 2020 in werking is getreden. Als gevolg van deze wetswijziging is onder andere het toepassingsbereik van de Wet Bibob uitgebreid. Daarnaast leidt de wijziging tot een verruiming van de bevoegdheden tot informatiedeling tussen het LBB en overheden en tussen overheden onderling. De wijziging van de Wet Bibob vormt de aanleiding om het huidige Maastrichtse Bibob-beleid zoals vastgesteld op 13 december 2016 te actualiseren en waar nodig uit te breiden.

2. Context

De toepassing van de Wet Bibob is een van de middelen binnen de bestuurlijke aanpak van ondermijnende criminaliteit en vormt samen met de strafrechtelijke en fiscale benadering een integraal geheel.

De wijzigingen van de Wet Bibob in augustus 2020 en oktober 2022 maken onderdeel uit van het door het kabinet ingezette offensief tegen ondermijnende criminaliteit. De Wet Bibob is een belangrijk bestuursrechtelijk instrument. De bevoegdheden van de Wet Bibob stellen de gemeente in staat om de eigen integriteit te beschermen door te voorkomen dat de overheid onbewust of ongewild criminele activiteiten faciliteert. Wanneer er een ernstig gevaar dreigt dat een beschikking, overheidsopdracht of vastgoedtransactie wordt misbruikt voor criminele activiteiten, dan kan het lokale bestuur een beschikking weigeren of intrekken, een overheidsopdracht niet gunnen, een vastgoedtransactie niet aangaan of een ter zake gesloten overeenkomst ontbinden. Op deze wijze werpt de Wet Bibob een barrière op tegen criminele organisaties om voor hun criminele activiteiten gebruik te maken van legale structuren. De wet beoogt daarmee bij te dragen aan het tegengaan van vermenging van de boven- en onderwereld. Het Bibob-instrument is nadrukkelijk niet bedoeld om criminele activiteiten op te sporen of te vervolgen. Dat is immers niet een taak van bestuursorganen. Het beschermen van de eigen integriteit tegen het ongewild faciliteren van criminele activiteiten wel.

Het eerste Maastrichtse Bibob-beleid dateert van 6 januari 2004. Het beleid is vervolgens op 14 februari 2006, 21 november 2006, 31 augustus 2010 en 13 december 2016 gewijzigd. De actualisering van het huidige Bibob-beleid volgt op de recente wijzigingen van de Wet Bibob.

3. Gewenste situatie

Het doel van de Wet Bibob is het beschermen van de integriteit van de overheid. Ons Bibob-instrumentarium is preventief van aard: we verkleinen daarmee de kans dat georganiseerde criminaliteit voet aan de grond krijgt en verhinderen dat vastgoedtransacties, vergunningen en andere beschikkingen misbruikt worden ter facilitering van criminaliteit. We houden ons Bibob-instrumentarium actueel en scherp en verbreden het in overeenstemming met landelijk beleid en in afstemming met lokale en regionale partners. Hiermee werpen we een extra dam op tegen de ondermijnende krachten. Het voorgestelde nieuwe beleid behelst zowel een aantal tekstuele aanpassingen, als de uitbreiding van het toepassingsbereik.

In het Bibob-beleid wordt een onderscheid gemaakt tussen publiekrechtelijke beschikkingen (vergunningen en subsidies) en privaatrechtelijke transacties (overheidsopdrachten en vastgoedtransacties). Per type beschikking en privaatrechtelijke transactie wordt aangegeven hoe het Bibob-instrumentarium wordt toegepast. De toepassing is in de meeste gevallen standaard middels een Bibob-quickscan en in bepaalde gevallen signaal gestuurd van aard.

Onder standaard wordt verstaan dat in alle gevallen, bijvoorbeeld bij iedere aanvraag van een vergunning in een bepaalde branche of een bepaald gebied, een Bibob-toets wordt gedaan.

Signaal gestuurd houdt in dat bij signalen van bijvoorbeeld de partners uit het samenwerkingsverband RIEC of naar aanleiding van ambtelijke informatie dan wel een tip van het OM een Bibob-toets wordt uitgevoerd.

Hieronder volgt een toelichting op de inhoudelijke wijzigingen van het Maastrichtse Bibob-beleid.

Paragraaf 1 Algemeen

De belangrijkste wijzigingen onder artikel 1.1. van het Bibob Beleid "*Begripsomschrijvingen*" betreffen:

- De begrippen zijn in het kader van de leesbaarheid in alfabetische volgorde geplaatst;
- De volgende begrippen zijn toegevoegd:
 - Aanvraag
 - Bouwkosten
 - Eigen ambtelijke informatie
- De volgende begrippen zijn uit de tekst van het beleid gehaald en in de begrippenlijst geplaatst:
 - Semi-overheid

- Vastgoedtransactie
- De volgende begrippen zijn uitgebreid onder de nieuwe Wet Bibob:
 - Overheidsopdracht
 - Vastgoedtransactie

Paragraaf 2 Publiekrechtelijke beschikkingen

De belangrijkste wijzigingen onder artikel 2.1 van het Bibob-beleid “*toepassingsbereik bij openbare inrichtingen, speelautomatenhallen en seksbedrijven*” betreffen:

- Verwijzingen naar de Drank- en horecawet worden gewijzigd in Alcoholwet;
- Toepassing bij evenementenvergunningen (artikel 3 van Evenementenverordening van de gemeente Maastricht) blijft gekoppeld aan de bij afzonderlijk besluit van de Burgemeester aangewezen evenementen. Verwijzingen naar de evenementenverordening in het aanwijzingsbesluit Bibob bij evenementen van 13 december 2016 worden gewijzigd naar de nieuwe evenementenverordening;
- De Bibob-toets bij de exploitatie van een smart- en/of headshop komt te vervallen. Daarvoor in de plaats komt “vergunningen voor de exploitatie van een bedrijf conform artikel 2.3.4.2, tweede lid van de Algemene Plaatselijke Verordening van de gemeente Maastricht”. Deze wijziging is in lijn met het bepaalde in het unaniem aangenomen raadsvoorstel geregistreerd onder nummer 2017-32187 van 30 januari 2018. Hierin is conform het voorstel besloten het vergunningstelsel voor smart-, head- en growshops te laten vervallen. Indien op basis van feiten en omstandigheden blijkt dat een vergunningstelsel voor deze branche gewenst is, dan kan deze branche aangewezen worden conform de voorgestelde bepalingen voor het tegengaan van een onveilig, niet leefbaar en malafide ondernemingsklimaat (artikel 2.3.4.2 van de Algemene Plaatselijke Verordening van de gemeente Maastricht).

De belangrijkste wijzigingen onder artikel 2.2 van het Bibob-beleid “*Toepassingsbereik bij omgevingsvergunningen*” betreffen:

- Indien het gaat om een risicocategorie wordt de ondergrens verlaagd van € 100.000,- naar € 50.000,-;
- Daarnaast wordt er een nieuw artikel toegevoegd aan artikel 2.2, als tweede lid. Indien er sprake is van een vergunningaanvrager die meerdere aanvragen indient onder de grens van € 500.000,-, dan zal er een Bibob-toets uitgevoerd worden wanneer deze aanvragen tezamen de grens van € 500.000,- overschrijden. Dit wordt bekeken over een periode van twee jaar.

- Onder artikel 2.2, vierde lid wordt de volgende bepaling toegevoegd: *“Indien de aangevraagde of al verleende omgevingsvergunning gaat gelden voor een ander dan de aanvrager of vergunninghouder, zoals bedoeld in artikel 2:25, tweede lid van de WABO, wordt eveneens een Bibob-toets uitgevoerd”*. Hiermee wordt voorkomen dat een stroman de vergunning aanvraagt om deze vervolgens zonder Bibob-toets over te kunnen dragen aan een derde, potentieel malafide persoon.

Aan artikel 2.5 *“Toepassingsbereik bij subsidies”* wordt toegevoegd dat er een Bibob-toets gedaan kan worden indien de activiteit waarvoor een subsidie wordt aangevraagd of is verleend valt onder één of meer van de in bijlage 1 opgenomen risicocategorieën.

Paragraaf 3 Privaatrechtelijke transacties

Artikel 3.1 van het Bibob-beleid *“toepassingsbereik bij vastgoedtransacties”* is qua opzet veranderd om de leesbaarheid van het artikel te verbeteren. Inhoudelijk wordt het artikel uitgebreid met:

- De bepaling *“Bij de verkoop en aankoop van onroerend goed, dat gelegen is in een concreet bepaald gebied, dat op basis van een daartoe genomen besluit van het bestuursorgaan is aangewezen, zal in beginstel altijd een Bibob-toets plaatsvinden”*. Deze bepaling maakt het mogelijk om in bepaalde (kwetsbare)gebieden de risico's van criminele facilitering middels de aankoop of verkoop van vastgoed (gebouwen of kavels) in te dammen.
- Het vervreemden van erfpacht wordt sinds de wijziging van de Wet Bibob per 1 augustus 2020 volgens de Wet Bibob gekwalificeerd als een vastgoedtransactie. Hierdoor kan nu een Bibob-toets plaatsvinden voordat besloten wordt om toestemming te verlenen. In het nieuwe Bibob-beleid is opgenomen dat signaal gestuurd een Bibob-toets plaatsvindt bij onder andere *“Het vestigen of vervreemden van het recht van erfpacht, met uitzondering van de heruitgifte van het recht van erfpacht”*.

Het toepassingsbereik onder artikel 3.2 van het Bibob-beleid *“toepassingsbereik bij overheidsopdrachten”* was tot 1 augustus 2020 beperkt tot overheidsopdrachten in de sectoren bouw, milieu en ICT. Inmiddels vallen alle overheidsopdrachten onder het bereik van de Wet Bibob. Daarnaast is het begrip overheidsopdracht niet meer gelijk aan het begrip overheidsopdracht zoals bedoeld in de Aanbestedingswet 2012. In het nieuwe lid 4 van artikel 1 van de Wet Bibob is toegevoegd dat onder overheidsopdracht mede het volgende wordt verstaan: *“een overeenkomst waarmee een rechtspersoon met een overheidstaak zorg als bedoeld in artikel 2.11 van de Jeugdwet*

of artikel 2.1.1 van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 inkoop bij een ondernemer in het kader van een systeem waarbij voornoemde rechtspersoon overeenkomsten sluit met iedere ondernemer die zich ertoe verbindt om diensten of goederen te leveren tegen vooraf vastgestelde voorwaarden zonder dat het aantal belangstellende ondernemers aan de hand van een gunningscriterium wordt beperkt, met dien verstande dat voor «gegadigde» wordt gelezen «ondernemer». Hierdoor is het mogelijk om de Wet Bibob ook toe te passen in het kader van (semi-) open house-procedures.

In het nieuwe Bibob-beleid is opgenomen dat bij alle overheidsopdrachten een Bibob-toets kan plaatsvinden indien er vermoedens zijn dat bij de aanvraag sprake is van een ernstige mate van gevaar als bedoeld in artikel 3 van de Wet Bibob (signaal gestuurd). Bij overheidsopdrachten in de sectoren zorg en (taxi)vervoer in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning en (speciaal) kinderen- en leerlingenvervoer vindt standaard een volledige Bibob-toets plaats. Deze laatste uitbreiding is onder andere gebaseerd op een rapport dat de VNG Naleving in september 2020 publiceerde. Uit dit rapport volgt dat er winst te behalen valt met het verbeteren van de gemeentelijke poortwachtersfunctie bij de selectie van zorgaanbieders. Frauduleuze zorg is vaak niet cliëntgericht, maar aanbod-gestuurd; niet gericht op resultaten, maar op cliënten die gebrekkige resultaten en inspanningen accepteren; niet gericht op kostenbeheersing, maar op maximalisatie van de overheidsuitgaven; en niet gericht op het stimuleren van zelfredzaamheid, maar op het uitmelken en/of fingeren van zorgbehoeften. Het toepassen van de Wet Bibob bij het aangaan overeenkomsten met zorgaanbieders is een extra barrière in het weren van frauduleuze zorgaanbieders.

Paragraaf 4 Uitvoering

De artikelen 4.1 “*Uitvoering eigen onderzoek*” en 4.2 “*Uitvoering Bibob-toets in afwijking van de beleidslijn*” waren eerst opgenomen in paragraaf 1. Voor de leesbaarheid van het beleid zijn deze opgenomen onder paragraaf 4 “uitvoering”.

Artikel 4.5 “*Melding aan Landelijk Bureau Bibob*” is een nieuw artikel in het Bibob Beleid. Bij de wetwijziging van 1 oktober 2022 is namelijk het zogeheten Bibob-register gelanceerd. Het Bibob-register is een online register waarin overheidsinstanties en het LBB gevaarsconclusies en meldingen van terugtrekkingen registreren. Dat maakt het voor overheidsinstanties mogelijk om onderling informatie uit te wisselen over het gevaar van misbruik (van bijvoorbeeld een vergunning).

Artikel 4.6 “*Vrijstellingen*” was eerst opgenomen onder paragraaf 3. Deze is ter verduidelijking en voor de leesbaarheid verplaatst naar paragraaf 4 “*Uitvoering*”.

Paragraaf 5 Geheimhoudingsplicht

Het artikel met betrekking tot de geheimhoudingsplicht is verduidelijkt. Er wordt nu uitgelegd in welke gevallen er behoudens de geheimhoudingsplicht van artikel 28 Wet Bibob gegevens verstrekt mogen worden aan betrokkenen.

Paragraaf 6 Overige bepalingen

Artikel 6.1 “*Rechtspersoon*” is toegevoegd om te verduidelijken dat wanneer het gaat om een vastgoedtransactie of een overheidsopdracht geldt dat deze niet worden uitgevoerd in de hoedanigheid van bestuursorgaan, maar als ‘rechtspersoon met een overheidstaak’. Waar in deze artikelen gesproken wordt over ‘bestuursorgaan’ moet in geval van vastgoedtransacties en overheidsopdrachten daarom ‘rechtspersoon met een overheidstaak’ worden gelezen.

Bijlage 1 Risicocategorieën

De lijst met risicocategorieën was in het oude beleid onderdeel van de tekst. Aangezien er in het nieuwe beleid in meerdere artikelen wordt verwezen naar de lijst met risicocategorieën wordt deze als bijlage opgenomen. Waar nodig wordt in de tekst van het beleid verwezen naar de bijlage.

Daarnaast is de lijst uitgebreid met de volgende categorieën:

- Afvalbewerkings-, –verwerkingsbedrijven;
- Afvalrecycling;
- Arbeidsbemiddelingsbedrijven;
- Haarverzorging;
- Juweliers;
- Kamerverhuurbedrijven, -bemiddeling en -beheer;
- Nachtwinkels;
- Schoonheidsverzorging (massage- & beautysalons en nagelstudio's);
- Smart- en Headshops;
- Speelautomatenhallen en Gamecenters;
- Sportscholen en fitnesscentra;

- Taxibranche;
- Transportondernemingen;
- Wellnesscentra en bedrijfsmatige sauna's;
- Woonboten;
- Zoetwaren winkels;
- Zonnestudio's;
- Zorgbureaus en –aanbieders en PGB-bureaus;

Deze branches zijn toegevoegd op basis van ervaringen die gemeenten in de afgelopen jaren hebben opgedaan bij het toepassen van de wet en informatie afkomstig van het LIEC en het RIEC.

4. Effect op duurzaamheid en/of gezondheid

Niet van toepassing.

5. Effect op de openbare ruimte

Niet van toepassing.

6. Personeel en organisatie

Niet van toepassing. Er zal geen sprake zijn van een grote toename van Bibob-onderzoeken. De toename die voortvloeit uit de beleidswijziging kan opgevangen worden door de reeds bestaande bezetting.

7. Informatiemanagement en automatisering (incl. Smart City)

Niet van toepassing.

8. Financiën

Niet van toepassing.

9. Aanbestedingen

Niet van toepassing.

10. Participatie tot heden

Het beleid is tot stand gekomen in afstemming met:

- BO Sociaal
- Veiligheid en Leefbaarheid

11. Voorstel

1. De bijgevoegde 'Beleidsregel voor de toepassing van de Wet Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur gemeente Maastricht (Bibob beleid)' vast te stellen.

12. Uitvoering, evaluatie en vervolg

Na besluitvorming zal conform het nieuwe beleid de mogelijkheden uit de Wet Bibob toegepast worden. Daarnaast wordt met de betrokken teams een evaluatiemoment ingepland. Bij nieuwe wetswijzigingen volgt herzien beleid.

Collegievoorstel